

Iisalmen kaupungin
varhaiskasvatuksen ja
esiopetuksen laatukäsikirja

Sisällys

1	Johdanto.....	4
2	Iisalmen kaupungin varhaiskasvatuksen rakenne	5
3	Laatu ja arviointi	6
3.1	Laadunhallinnan organisointi, johtaminen ja vastuu henkilöt	7
4	Laadun rakennetekijät ja niiden arviointi.....	8
4.1	Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma	8
4.1.1	Tavoitteet.....	8
4.1.2	Toteuttaminen	9
4.2	Huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta	9
4.2.1	Tavoitteet.....	10
4.2.2	Toteuttaminen	10
4.3	Yhtenäinen koulutus- ja kasvatustjärjestelmä sekä siirtymät.....	11
4.3.1	Tavoitteet.....	11
4.3.2	Toteuttaminen	12
4.4	Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, taavutettavuus ja inklusiivisuus.....	13
4.4.1	Tavoitteet.....	13
4.4.2	Toteuttaminen	13
4.5	Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet	15
4.5.1	Tavoitteet.....	15
4.5.2	Toteuttaminen	15
4.6	Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta.....	16
4.6.1	Tavoitteet.....	17
4.6.2	Toteuttaminen	17
4.7	Varhaiskasvatuksen johtamistjärjestelmä	17
4.7.1	Tavoitteet.....	18
4.7.2	Toteuttaminen	18

4.8.....	Henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit	19
4.8.1	Tavoitteet.....	19
4.8.2	Toteuttaminen	20
4.9	Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen	21
4.9.1	Tavoitteet.....	21
4.9.2	Toteuttaminen	21
4.10	Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu.....	22
4.10.1	Tavoitteet.....	22
4.10.2	Toteuttaminen	22
4.11	Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.....	23
4.11.1	Tavoitteet.....	23
4.11.2	Toteuttaminen	23
5	Laadun prosessitekijät ja niiden arviointi.....	25
5.1	Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla.....	25
5.1.1	Tavoitteet.....	25
5.1.2	Toteuttaminen	26
5.2	Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen	27
5.2.1	Tavoitteet.....	27
5.2.2	Toteuttaminen	28
5.3	Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt.....	28
5.3.1	Tavoitteet.....	29
5.3.2	Toteuttaminen	29
5.3.3	Tavoitteet.....	30
5.3.4	Toteuttaminen	31
5.4	Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri.....	32
5.4.1	Tavoitteet.....	33
5.4.2	Toteuttaminen	33
5.5	Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus.....	35

5.5.1Tavoitteet	
35		
5.5.2	Toteuttaminen	36
5.6	Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus	37
5.6.1	Tavoitteet	37
5.6.2	Toteuttaminen	38
5.7	Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö	38
5.7.1	Tavoitteet	39
5.7.2	Toteuttaminen	39
6	Lähteet	40

1 Johdanto

Iisalmen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laatukäsikirja on laadunhallinnan työkalu, jota käytetään arviointi- ja kehittämistyön pohjana. Sen käyttö nivelletään [Iisalmen kaupungin strategioihin](#) sekä [lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan](#), joissa määritellään kuntatason arvioinnin tavoitteet ja vuosittaisten arviointikohteiden valinnan periaatteet.

Laatukäsikirjan ytimenä toimivat varhaiskasvatuksen johtoryhmässä laaditut Iisalmen varhaiskasvatuksen omat laadun tavoitteet, joiden sisältö perustuu

- Valtakunnallisiin ja paikallisiin [varhaiskasvatuksen](#) ja [esiopetuksen](#) opetussuunnitelmiin
- Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvin) varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreihin
- Iisalmen kaupunkistrategiaan

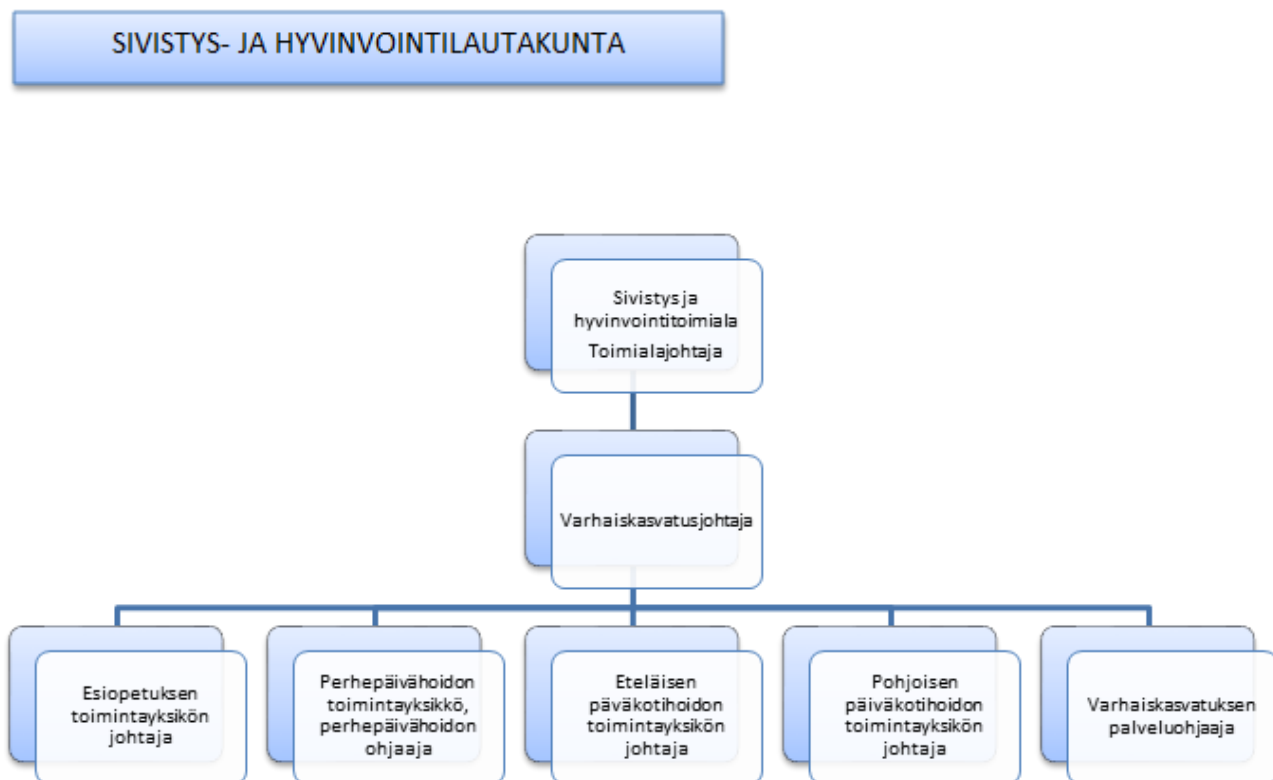
Iisalmen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laatukäsikirja:

- vahvistaa palvelujen yhteneväisyyttä, korkeaa laatua ja jatkuvaa kehittämistyötä
- kohdistaa arvioinnin keskeisiin hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tekijöihin
- ohjaa järjestelmällistä toiminnan ja tulosten arviointia sekä auttaa seuraamaan kehittämistyön vaikuttavuutta
- auttaa kehittämään yksilöiden, tiimien, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintayksiköiden käytäntöjä
- ohjaa johtamisen rakenteita ja menettelytapoja
- tukee henkilöstön työhyvinvointia
- päivitetään säännöllisesti

2 Iisalmen kaupungin varhaiskasvatuksen rakenne

Iisalmen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa toimii neljä eri toimintayksikköä, jotka ovat pohjoisen päiväkotihoidon toimintayksikkö, eteläisen päiväkotihoidon toimintayksikkö, esiopetuksen toimintayksikkö sekä perhepäivähoidon toimintayksikkö. Varhaiskasvatuspalveluja tuottaa lisäksi kaupungin valvomana yksityiset palveluntuottajat. Huoltajien valinnanvapautta kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen välillä tuetaan palvelusetelillä. Iisalmissa on tarjolla myös avointa varhaiskasvatusta, jota järjestetään Perheentalo Onnissa ja Ilonassa.

Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmään kuuluu tärkeänä osana johtoryhmän toiminta. Varhaiskasvatuksen johtoryhmään kuuluu varhaiskasvatuksen johtaja, varhaiskasvatuksen palveluohjaaja, toimintayksiköiden johtajat, sekä varhaiserityiskasvatuksen edustus. Iisalmen varhaiskasvatuksen johtamisen rakennetta on kuvattu kuviossa 1.

1Kuvio 1 Iisalmen varhaiskasvatuksen johtamisen rakenne

Varhaiskasvatuksen johtoryhmän kokoontumisissa käsitellään ajankohtaisia asioita sekä päätetään toimintatapojen linjauksista koko varhaiskasvatuksen osalta. Lisäksi Iisalmissa toimii varhaiserityiskasvatuksen kehittämistyöryhmä, joka kehittää kaupungin varhaiserityiskasvatuksen käytänteitä ja linjaa tuen järjestämisen periaatteita. Varhaiserityiskasvatuksen työryhmään kuuluvat varhaiskasvatuksen erityisopettajat, varhaiskasvatusjohtaja, perhepäivähoidonohjaaja, palveluohjaaja ja edustajat sekä kunnallisesta että yksityisestä varhaiskasvatuksesta.

3 Laatu ja arviointi

Arviointia toteutetaan monimenetelmäisesti ja useasta näkökulmasta tarkastellen. Laadunarvioinnin tasoja, menetelmiä sekä ajallista rytmitystä on kuvattu tarkemmin arvioinnin vuosikellossa, joka toimii sekä johtotason että henkilöstön työvälineenä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laadulle asetetut keskeisimmät vaatimukset pohjautuvat lainsäädäntöön, varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sekä tutkimustietoon. Laadun arviointi perustuu henkilöstöltä, huoltajilta ja lapsilta kerättyyn tietoon sekä ajankohtaiseen tutkimustietoon. Arvioinnilla kerättyä tietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä, jonka myötä se vaikuttaa laadun kehittymiseen.

Arviointia toteutetaan systemaattisesti peilaamalla toimintaa sille asetettuihin tavoitteisiin, eli laadun indikaattoreihin. Laatukäsikirjassa ilmenevät laatua kuvaavat indikaattorit (sinisissä laatikoissa) ovat kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (jatkossa Karvi) varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreita, jotka on jaettu rakenne- ja prosessitekijöihin.

Iisalmen kaupungin varhaiskasvatuksessa on määritelty varhaiskasvatuksen laatua koskevat tavoitteet indikaattorien yhteyteen. Tavoitteet toimivat laajasti sekä päätöksenteon, johtamisen, arvioinnin ja kehittämisen työkaluna ja ohjaavat arkityöskentelyä. Lisäksi ne antavat huoltajille sekä henkilöstölle mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatuksen laadun arviointiin ja arvioinnin kehittämiseen.

3.1 Laadunhallinnan organisointi, johtaminen ja vastuu henkilöt

Varhaiskasvatuksessa arviointia toteutetaan monella tasolla. Näitä ovat pedagogisen toiminnan taso, paikallinen taso sekä kansallinen taso. Näiltä eri tasoilta kerättyä arviointitietoa hyödynnetään toiminnan kehittämässä. Kansallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjataan lainsäädännöllä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla, resurssiohjauksella, arvioinnilla sekä informaatio-ohjauksella. Lisäksi varhaiskasvatusta ohjataan asiantuntija- ja tutkimustiedon kautta. Kansallisesta arvioinnista ja arvioinnin kehittämisestä vastaa Karvi. Karvin tehtävänä on tukea myös varhaiskasvatuksen järjestäjien itsearviointia.

Paikallisella tasolla toteutettava arviointi jakautuu myös eri tasoihin, joten on tärkeää, että laadunhallintaa organisoidaan ja johdetaan niin, että jokaisella on selkeä käsitys omista vastuualueistaan sekä roolistaan laatutyössä. Tällä vahvistetaan sitä, että laatutyö on koko työyhteisön yhteinen tehtävä. Paikallisen tason arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen järjestäjä sekä yksityiset palveluntuottajat. Pedagogisen toiminnan tasolla arvioinnin kohteena ovat henkilöstön toiminta sekä lapsen kohtaama varhaiskasvatuksen laatu. Arviointia toteutetaan yhdessä henkilöstön, huoltajien sekä lasten kanssa.

Varhaiskasvatuksen johtaja yhdessä johtoryhmän muiden jäsenten kanssa huolehtii siitä, että varhaiskasvatukseen on luotu toimivat laadunhallinnan sekä arvioinnin rakenteet ja että arvioinneissa saatuja tietoja hyödynnetään varhaiskasvatuksen palvelujen kehittämässä ja johtamisessa. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden johtajat vastaavat laatutyöstä omissa yksiköissään. Toimintayksiköiden johtajien keskeisenä tehtävänä on edistää tavoitteellista, suunnitelmallista ja jatkuvaa arviointia, varhaiskasvatuksen arvopohjan ja perustehtävän toteutumista sekä luoda hyvät ja tasapuoliset edellytykset lasten kasvuun ja oppimiselle.

Varhaiskasvatuksessa työskentelevä henkilöstö vastaa omalta osaltaan laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumisesta. Laadun toteutumista tuetaan itsearvioinnilla, jossa arvioinnin kohteena ovat henkilöstön toiminta ja lapsen kohtaaman varhaiskasvatuksen laatu. Varhaiskasvatuksen opetuksesta- ja kasvatuksesta vastaavalla henkilöstöllä on myös varhaiskasvatuslain mukainen ilmoitusvelvollisuus, jos he huomaavat jonkin epäkohdan, joka vaikuttaa

varhaiskasvatuksen laadun toteutumiseen. Henkilöstölle suunnattu tarkempi ohjeistus ilmoitusvelvollisuudesta ja ilmoituksen teosta löytyy Iisalmen varhaiskasvatuksen Teamsista.

4 Laadun rakennetekijät ja niiden arviointi

Tässä osiossa käsitellään rakennelaatua määrittäviä indikaattoreita paikallisella sekä pedagogisen toiminnan tasolla. Laadun indikaattoreille on laadittu paikallisesti varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevat tavoitteet, joiden avulla voidaan mitata toiminnan laatua.

Karvin ohjeistuksen mukaisesti paikallisen tason arviointi tähtää toiminnan, palvelujärjestelmän, palvelujen kokonaisuuden sekä palveluverkon kehittämiseen. Paikallisen tason arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen järjestäjä sekä yksityiset palveluntuottajat. Pedagogisen toiminnan tasolla arvioinnin kohteena ovat henkilöstön toiminta sekä lapsen kohtaama varhaiskasvatuksen laatu. Arviointia toteutetaan yhdessä henkilöstön, huoltajien sekä lasten kanssa.

4.1 Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma

Paikallisesti laadittu opetussuunnitelma konkretisoi kansallista opetussuunnitelmaa ja on henkilöstön työväline varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisessa.

Paikallista opetussuunnitelmaa arvioidaan yhdessä keskeisten yhteistyötahojen, kuten lasten, huoltajien, päättäjien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

4.1.1 Tavoitteet

- Iisalmen paikalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ovat yksiköiden toiminnan pohjana.
- Henkilöstö tuntee varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen valtakunnalliset ja paikalliset suunnitelmat, ja niissä määritellyt tavoitteet ja toimintatavat.
- Iisalmen paikallisia varhaiskasvatus – ja esiopetussuunnitelmia ja niiden tavoitteiden toteutumista arvioidaan yhteistyössä lasten, huoltajien, yhteistyökumppaneiden ja päättäjien kanssa.

4.1.2 Toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on järjestetty koulutuksia, joissa on tutustuttu varhaiskasvatussuunnitelman päivityksiin sekä tuen lainsäädäntöön. Paikallisten suunnitelmien laatimista ja päivittämistä varten on koottu työryhmät, joissa on edustus hallinnosta, toimintayksiköiden johtajista, varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen henkilöstöstä, varhaiskerhojen johtajista sekä yksityisestä varhaiskasvatuksesta. Päivityksiä suunnitelmiin tehdään kansallisten muutosten yhteydessä sekä tarpeen mukaan. Paikallisia suunnitelmia käsitellään yksiköiden suunnittelu-, arviointi- ja kehittämispäivissä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita käsitellään tiimeissä ryhmän pedagogista suunnitelmaa laadittaessa. Pedagoginen toiminta pohjautuu paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja esiopetussuunnitelmaan.

Huoltajille kerrotaan toimintaa ohjaavista asiakirjoista, kuten paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma. Suunnitelmat ovat luettavissa kaupungin varhaiskasvatuksen nettisivuilla. Paikallisten suunnitelmien ja asiakirjojen toteutumista arvioidaan yhteistyössä huoltajien kanssa esimerkiksi päivittäisissä keskusteluissa, lasten vasu- tai leops-keskusteluissa sekä asiakaskyselyjen yhteydessä. Asiakaskyselyjen tuloksia hyödynnetään paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman päivittäisessä. Lasten ja huoltajien osallisuutta arviointiin tuetaan tiimeissä erilaisilla menetelmillä.

4.2 Huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta

Varhaiskasvatuspalveluja koskevaa ohjausta ja neuvontaa toteutetaan kattavasti siten, että varhaiskasvatuksen toimintamuodot, niiden ominaispiirteet ja tehtävät informoidaan huoltajille selkeästi.

Huoltajille suunnatulla varhaiskasvatuspalveluja koskevalla ohjauksella ja neuvonnalla varmistetaan lasten yhdenvertainen oikeus ja mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen on neuvonnan ja ohjauksen ensisijainen peruste.

4.2.1 Tavoitteet

- Huoltajille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia saada tietoa varhaiskasvatuspalvelujen toimintamuodoista, niiden ominaispiirteistä ja tehtävistä.
- Huoltajille annettu tieto on selkeää ja ajantasaista ja perheiden tarpeita palvelevaa. Ohjaus ja neuvonta on yhdenvertaista ja saavutettavaa.
- Varhaiskasvatusta koskevaa ohjausta ja neuvontaa tuotetaan verkostoyhteistyönä muiden perhepalveluja tuottavien toimijoiden kanssa.
- Huoltajille kerrotaan lasten yhdenvertaisesta oikeudesta ja mahdollisuudesta osallistua varhaiskasvatukseen.

4.2.2 Toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa annetaan neuvontaa ja ohjausta palveluihin hakeuduttaessa sekä lapsen jo ollessa palvelujen piirissä. Varhaiskasvatuspalveluista ja esiopetuksesta löytyy tietoa Iisalmen kaupungin internet sivuilta.

Varhaiskasvatuksen palveluohjaaja vastaa asiakaspalvelusta asiakkaan ensimmäisestä yhteydenotosta varhaiskasvatuspaikan myöntämiseen saakka. Palveluohjaaja tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen yksiköiden esihenkilöiden kanssa sekä kunnallisessa että yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Huoltajille suunnatun ohjauksen ja neuvonnan avulla varmistetaan, että huoltajilla on riittävästi tietoa jokaisen lapsen yhdenvertaisesta oikeudesta osallistua varhaiskasvatukseen. Huoltajat saavat tietoa varhaiskasvatuspalveluista ja esiopetuksesta myös suoraan toimintayksiköistä. Toimintayksiköissä järjestetään vanhempainiltoja, joissa esitellään muun muassa yksikön toiminta-ajatusta ja arvoja, sekä ajankohtaisia asioita. Yksi tiedottamisen kanava on myös sosiaalisen median kanavat kuten Facebook ja Instagram, joihin osa toimintayksiköistä päivittää tietoa omasta pedagogisesta toiminnastaan. Varhaiskasvatus tekee monitoimijaista yhteistyötä eri perhepalveluita tuottavien tahojen kanssa esim. esittelemällä varhaiskasvatuspalveluja perheille suunnatuissa yhteisissä tapahtumissa.

Palveluohjauksessa huomioidaan myös muut kuin kotimaisia kieliä puhuvat huoltajat. Tarvittaessa neuvonnassa ja ohjauksessa käytetään tulkkeja tai muita kommunikaatiokeinoja. Huoltajat saavat ohjausta ja neuvontaa varhaiskasvatuspalveluihin liittyen myös maahanmuuttajien palveluohjauksesta.

4.3 Yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä sekä siirtymät

Lasten siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuspalvelujen sisällä sekä edelleen esiopetukseen ja perusopetukseen suunnitellaan ja toteutetaan niin, että lasten oppimispoluista muodostuu sujuva ja tasa-arvoinen jatkumo.

Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa yhdessä varhaiskasvatuksen muiden ammattilaisten, perusopetuksen ammattilaisten sekä huoltajien kanssa toimivia ja lasten hyvinvointia ja oppimista edistäviä käytäntöjä varhaiskasvatuksesta, sen eri toimintamuodoista tai yksiköistä toiseen ja esiopetuksesta perusopetukseen siirtymiseen.

Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa yhdessä lasten huoltajien kanssa toimivia, lasten turvallisuuden tunnetta ja oppimista tukevia käytäntöjä, kun lapsi siirtyy kotihoidosta varhaiskasvatukseen.

4.3.1 Tavoitteet

- Perheillä on mahdollisuus tutustua varhaiskasvatuksen toimintayksikköön ja sen henkilöstöön sekä varhaiskasvatus – ja esiopetussuunnitelmaan ennen hoitosuhteen aloittamista. Huoltajien kanssa järjestetään aloituskeskustelu ennen lapsen hoidon aloitusta.
- Huoltajien toiveita kuunnellaan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmissa on huomioitu nivelvaiheiden yhteistyö, joka on suunnitelmallista ja sujuvaa.
- Lasten siirtymät yksiköstä toiseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ovat suunniteltuja sekä sujuvia.
- Varhaiskasvatuksen-, esiopetuksen- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat muodostavat lasten oppimispolkua tukevan jatkumon.
- Huoltajat ja tarvittavat yhteistyötahot ovat mukana lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tai esiopetuksen oppimissuunnitelman laadinnassa.

4.3.2 Toteuttaminen

Huoltajilla on mahdollisuus tutustua toimintayksikköön ja lapsiryhmän toimintaan yhdessä lapsensa kanssa ennen varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa aloittamista. Huoltajat täyttävät ensitietolomakkeen, joka toimitetaan lapsen ryhmään. Huoltajien on mahdollista tutustua etukäteen myös varhaiskasvatuksen- ja esiopetuksen suunnitelmiin Iisalmen kaupungin internet sivuilla. Huoltajien kanssa käydään aloituskeskustelu ensitietolomakkeen pohjalta, jossa huoltajat tuovat esille toiveitaan sekä huomioidaan heidän osallisuutensa. Monikielisten perheiden aloituskeskustelussa käytetään erillistä ensitietolomaketta ja tarvittaessa tulkkaukspalvelua.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta toiseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen huolehditaan tarpeellisen tiedon siirtämisestä. Tiedonsiirrosta vastaa lähettävä yksikkö. Tarvittaessa pidetään erillinen tiedonsiirtopalaveri, jossa huoltajat voivat olla mukana.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (lapsen vasu) laaditaan jokaiselle lapselle yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa syyslomaan mennessä tai muutaman kuukauden sisällä varhaiskasvatuksen aloituksesta. Lapsen vasu laaditaan Muksunettiin. Ennen vasu-keskustelua huoltajille kerrotaan, mitä keskustelussa käsitellään, jotta he voivat valmistautua keskusteluun. Lasten omia ajatuksia ja näkemyksiä toiminnasta voidaan selvittää havainnoimalla lapsia, haastattelemalla heitä tai kyselemällä heidän mielipiteitään esimerkiksi kuvien tuella. Lapsen vasun toteutumista arvioidaan huoltajien kanssa vähintään kerran vuodessa.

Esioppilaille laaditaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (leops) yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Oppimissuunnitelma laaditaan Wilmaan ja suunnitelman toteutumista arvioidaan keväisin yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Iisalmissa esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on nimeltään VIRTA-toiminta. VIRTA-toiminta on pedagogista yhteistyötä, jossa tavoitteena on 6–8-vuotiaan lapsen yksilöllisen oppimistahdin ja kypsymisen tahdin turvaaminen pedagogiikan valinnan ja yhteistyön kautta.

4.4 Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, daavutettavuus ja inklusiivisuus

Varhaiskasvatuksen järjestäjän on varmistettava, että laadukkaat, inklusiivisuuden periaatetta toteuttavat varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien lasten saatavilla ja saavutettavissa.

Paikalliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty siten, että ne turvaavat kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen ja varmistavat, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen tarvitsema tuki tuodaan lapsen oppimisympäristöön.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö varmistaa, että kaikki lapset voivat osallistua kaikkeen toimintaan taustastaan ja yksilöllisistä ominaisuuksistaan riippumatta.

4.4.1 Tavoitteet

- Lapsi saa osallistua laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja/tai esiopetuksen vertaisryhmässä sekä saa siellä tarvitsemaansa tukea.
- Pedagoginen toiminta järjestetään niin, että jokaisella lapsella on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kaikkeen toimintaan, jota ryhmissä järjestetään. Pedagogista toimintaa eriytetään lasten tarpeiden mukaan.
- Lapsen tarvitsema tuki järjestetään kolmitasoisen tuen periaatteiden mukaisesti. Lapsen tarvitsemat tukitoimet toteutetaan suunnitellusti lapsen varhaiskasvatus- tai esiopetuspäivän aikana.

4.4.2 Toteuttaminen

Palveluohjaaja selvittää lapsen ja perheen tarpeet varhaiskasvatuspaikkaa haettaessa ennen sijoituspäätöstä, jotta lapselle saadaan mahdollisimman hyvä aloitus varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus järjestetään inklusioperiaatteen mukaisesti kunnallisessa tai yksityisessä päiväkodissa tai perhepäivähoidossa huomioiden perheiden tarpeet, esimerkiksi vuorohoito. Esiopetus järjestetään pääsääntöisesti lapsen oppilaaksiottoalueen koulun erillisessä esiopetusryhmässä.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa eriytetään lasten tarpeiden mukaan. Jokaisen lapsen osallisuus toimintaan mahdollistetaan inklusiivisesti erilaisin pedagogisin sekä rakenteellisin menetelmin ja toiminnan eriyttämisessä huomioidaan lapsen vasaun tai leopsin kirjatut tuen tarpeet. Pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet sekä lasten yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua kaikkeen toimintaan. Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kolmen vuoden välein yksikön yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, jota päivitetään sekä arvioidaan kerran vuodessa. Koulujen yhteydessä olevat esiopetusryhmät ovat osallisena perusopetuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lapsi voi saada tukea kolmella eri tasolla: yleisessä, tehostetussa ja erityisessä tuessa. Lapsen tuesta tehdään hallintopäätös tehostettuun tai erityiseen tukeen siirtyessä tai tuen päättyessä sekä yleisen tuen tukipalveluista. Tehostetusta tuesta ja yleisen tuen tukipalveluista hallintopäätökset tekevät Iisalmen kaupungin varhaiskasvatuksessa kunkin toimintayksikön johtajat. Erityisen tuen päätökset tekee varhaiskasvatusjohtaja. Yksityisen varhaiskasvatuksen osalta kaikki päätökset tekee varhaiskasvatusjohtaja. Vastuu tuen järjestämisestä on palvelun tuottajalla.

Kolmitasoinen tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen aikana sekä lapsen aloittaessa esiopetuksen ja siirtyessä esiopetuksesta kouluun. Lapsen tarvitsema tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelma laaditaan yhdessä huoltajien, varhaiskasvatushenkilöstön, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä mahdollisten yhteistyötahojen kanssa. Iisalmessa kaikille esioppilaille laaditaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma, johon tarpeen tullen kirjataan lapsen tarvitsema tuki. Kaikille lapsille, joille on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijaan HOJKS. Lasten tuen tarpeita arvioidaan vähintään kerran vuodessa lasten varhaiskasvatussuunnitelman tai esiopetuksen oppimissuunnitelman yhteydessä. Tuen tarpeen arviointiin, määrittelyyn ja tavoitteiden asetteluun osallistuu varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

4.5 Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet

Varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja yksityisillä palveluntuottajilla on arviointijärjestelmä, jonka avulla varhaiskasvatuspalveluita ja pedagogiikkaa voidaan kehittää.

Arviointiin ja kehittämiseen osallistuvat varhaiskasvatuksen muodoista ja järjestämistavoista riippumatta kaikki varhaiskasvatuksen osapuolet, kuten toimijat organisaation eri tasoilla, lapset ja heidän huoltajansa sekä päätöksentekijät.

4.5.1 Tavoitteet

- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on laadunarvioinnin suunnitelma (vuosikello), jota toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.
- Varhaiskasvatuspalveluita arvioidaan systemaattisesti ja palveluita kehitetään arviointitietoon perustuen.
- Arviointitulokset ja niistä nousevat toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet tiedotetaan vuosittain varhaiskasvatuksen asiakkaille ja päättäjille.
- Henkilöstö toteuttaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laadunarviointia ja hyödyntää sen tuloksia toiminnan kehittämisessä.
- Lapset ja huoltajat osallistuvat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen laadunarviointiin. Asiakaskyselyt toteutetaan suunnitelmallisesti ja niiden tulokset hyödynnetään varhaiskasvatuksen kehittämisessä.

4.5.2 Toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa arviointia toteutetaan säännöllisesti, suunnitelmallisesti ja monipuolisesti. Arviointia toteutetaan arvioinnin vuosikellon mukaisesti. Arviointitoiminnasta ja sen kehittämisestä vastaavat varhaiskasvatuksen johto ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköt. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, jotka ovat linjassa asetettujen tavoitteiden kanssa. Arvioinnin tavoitteena on hankkia ja analysoida tietoa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen päätöksenteon ja kehittämisen pohjaksi. Arvioinnin avulla selvitetään, miten varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen strategiset tavoitteet toteutuvat sekä miten varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman tavoitteita pystytään

toteuttamaan. Varhaiskasvatusta ja esiopetusta kehitetään arviointitulosten ja saadun palautteen pohjalta.

Varhaiskasvatuksen kehittämistä ja laatua arvioidaan myös henkilöstön yhteisissä kokouksissa ja keskusteluissa. Henkilöstöä kannustetaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen ja samalla ammatilliseen kehittymiseen.

Varhaiskasvatuksessa käytetään työkaluina laadun arviointiin digitaalista laadunarviointijärjestelmää Valssia sekä sisäistä auditointia. Toimintayksikön johtaja pitää kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain.

Huoltajilta kerätään säännöllisesti palautetta asiakastyytyväisyyskyselyillä. Asiakastyytyväisyyskyselyjen tuloksia voidaan käydä huoltajien kanssa läpi mm. vanhempainilloissa. Arvioinnissa saatuja tietoja hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Näiden lisäksi toimintayksiköt sekä ryhmät voivat kerätä myös omia palautekyselyitä. Huoltajilla on myös mahdollisuus antaa palautetta esimerkiksi lapsen päivän kulusta ja ryhmän toimintaperiaatteista lapsen vasu tai leops keskusteluissa sekä päivittäisissä kohtaamisissa henkilöstön kanssa

Lapset osallistuvat toiminnan arviointiin oman kehitystason mukaisesti ympäri vuoden. Huoltajilta kerättyjen asiakastyytyväisyyskyselyjen tulokset sekä henkilöstökyselyn tulokset käydään läpi varhaiskasvatuksen johtoryhmässä sekä yksiköiden omissa kokouksissa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita ja niiden toteutumista arvioidaan vähintään kerran vuodessa käytävissä huoltajan ja varhaiskasvatuksen opettajan välisissä vasu- keskusteluissa, joissa lapsi voi olla mukana. Lapsen vasua laadittaessa lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon.

4.6 Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta

Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen ohjausta, neuvontaa ja valvontaa toteutetaan siten, että yksityisesti tuotetussa varhaiskasvatuksessa varmistetaan varhaiskasvatukselle asetettujen lakisääteisten ja laadullisten tavoitteiden toteutuminen.

4.6.1 Tavoitteet

- Yksityiset varhaiskasvatuspalvelut täyttävät toiminnalle asetetut tavoitteet, jotka vastaavat kunnallisen varhaiskasvatuksen tasoa.
- Yksityisten palveluntuottajien kanssa tehdään yhteistyötä pitämällä palaverieja ja yhteyttä säännöllisesti.
- Yksityisillä palveluntuottajilla on edustus kunnallisissa kehittämistyöryhmissä.
- Yksityisten palveluntuottajien valvontakäynnit toteutetaan vähintään kerran vuodessa.

4.6.2 Toteuttaminen

Yksityistä varhaiskasvatusta koordinoi ja valvoo palveluohjaaja yhdessä varhaiskasvatusjohtajan kanssa. Yksityiset palveluntuottajat osallistuvat muun muassa paikallisten varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevien asiakirjojen ja suunnitelmien laatimiseen ja arviointiin. Kunnalliselle ja yksityiselle varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestetään yhteisiä koulutuksia.

Yksityisten palveluntuottajien toimintaa valvotaan tekemällä päiväkoteihin valvontakäynti kerran vuodessa. Valvontakäynnistä tehdään tarkastus- ja ohjausasiakirja, jossa on kirjattuna mm. henkilöstö, lapsimäärä, toiminnan sisältö, tilat ja välineistö sekä palveluntuottajan toiminnassa käyttämät ruoka- ja siivouspalvelut.

Yksityisen palveluntuottajan toiminnan valvonnassa Iisalmen kaupunki kuuluu Itä-Suomen Aluehallintoviraston yksityisen varhaiskasvatuksen valvojien verkostoon.

4.7 Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä

Paikallisella tasolla on selkeä varhaiskasvatuksen päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmä, johtamisen rakenteet ja menettelytavat. Johtamisjärjestelmä tukee henkilöstön pedagogista työtä ja lasten hyvinvointia sekä varmistaa varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisen.

Varhaiskasvatuksen johtaminen perustuu arviointi-, seuranta- ja ennakoititietoon sekä asiantuntija- ja tutkimustietoon. Varhaiskasvatuksen johtamisesta vastaavilla henkilöillä on riittävä varhaiskasvatuksen asiantuntemus ja johtamistaito.

4.7.1 Tavoitteet

- Johtamisen rakenteet ja menettelytavat ovat selkeät ja yhtenäiset.
- Varhaiskasvatuksen johdolla on selkeät tavoitteet kasvatuksen, opetuksen ja hoidon järjestämisen sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseksi.
- Johtaminen perustuu arviointi-, seuranta- ja ennakoititietoon sekä asiantuntija- ja tutkimustietoon.

4.7.2 Toteuttaminen

Iisalmen varhaiskasvatuksen johtoryhmää johtaa varhaiskasvatusjohtaja. Johtoryhmään kuuluvat toimintayksiköiden johtajat, palveluohjaaja, sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajat. Varhaiskasvatuksen johtamisessa ja suunnittelussa noudatetaan Suomen lainsäädäntöä ja normeja sekä Iisalmen kaupungin hallintosääntöä. Varhaiskasvatuksen johtoryhmän palavereja järjestetään 2–3 viikon välein. Palavereista kirjataan muistiot, jotka ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavilla. Yksikkökohtaisia palavereja järjestetään säännöllisesti yksiköissä sovittujen käytänteiden mukaan. Palavereista kirjataan muistiot, jotka tallennetaan yksiköiden Teamsiin.

Varhaiskasvatuksen johdon tehtävänä on edistää varhaiskasvatuksen arvopohjan ja perustehtävän toteutumista sekä luoda hyvät ja tasapuoliset edellytykset lasten kasvuun ja oppimiselle. Varhaiskasvatuksen johtaminen pohjautuu ajantasaisiin ja valtakunnallisiin suunnitelmiin sekä Iisalmen kaupungin strategioihin ja suunnitelmiin, jotta paikallinen työ voi osaltaan toteuttaa kansallisia linjauksia ja osallistua niiden rakentamiseen. Johtamisessa on keskeistä tunnistaa yhteisön vahvuudet ja kehittämishaasteet, vahvistaa itsearviointia sekä kehittää pedagogiikkaan suuntautuvaa johtamista. Johtamista arvioidaan henkilöstö- ja asiakaskyselyjen, digitaalisen laadunarviointijärjestelmä Valssin sekä sisäisen auditoinnin tulosten pohjalta.

Henkilöstön rekrytointi, osaamisen kehittäminen, kannustava, osallistava ja vuorovaikutteinen toimintatapa, luottamuksen rakentaminen ja keskeisten sidosryhmien ja muiden hallinnonalojen kanssa tehtävä aktiivinen yhteistyö ovat tärkeitä johtamiseen kuuluvia tehtäväalueita. Talouden johtamisen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat toiminnan tarpeiden ja käytettävissä olevien resurssien tarkoituksenmukainen kohdentaminen. Riittävän pitkäjänteinen talouden ja toiminnan suunnittelu luo pohjan varhaiskasvatuksen johtamiselle ja kehittämiselle.

Iisalmen kaupungin esihenkilöt ovat tehneet johtamislupauksen, missä kerrotaan, mitä hyvä ja oikeudenmukainen johtaminen Iisalmen kaupungin työyhteisössä tarkoittaa käytännön tekoina.

4.8 Henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit

Varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi tulee varata sellaiset henkilöstö- ja taloudelliset resurssit sekä suunnitella henkilöstörakenne siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat ja lasten pysyvät vuorovaikutussuhteet henkilöstön ja vertaisten kanssa voidaan turvata.

Henkilöstörakenne ja -määrä sekä muut resurssit lapsiryhmissä suunnataan siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat ja lasten pysyvät vuorovaikutussuhteet henkilöstön ja vertaisten kanssa voidaan turvata.

Päiväkodin johtaja varmistaa päivittäin, että paikalla on lain edellyttämä ja riittävä määrä henkilöstöä lasten määrään nähden, jotta lasten turvallisuus ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyys voidaan taata sekä varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat.

4.8.1 Tavoitteet

- Henkilöstön määrä ja rakenne noudattavat lain ja asetuksen säädöksiä. Henkilöstön määrä, rakenne ja osaaminen vastaavat kunkin varhaiskasvatusyksikön toiminnan tarpeita.

- Talouden suunnittelu ja resurssointi on kohdistettu niin, että ne mahdollistavat varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumisen sekä laadukkaan varhaiskasvatuksen. Talous suunnitellaan pitkällä aikavälillä varhaiskasvatuksen kysynnän mukaisesti.
- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa turvataan mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja henkilöstön välillä.

4.8.2 Toteuttaminen

Iisalmen varhaiskasvatus noudattaa varhaiskasvatuslaissa määriteltyjä kelpoisuusvaatimuksia (Varhaiskasvatuslaki, 13.7.2018/540, § 26–31). Lisäksi esiopetuksessa noudatetaan mitä laissa (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, 14.12.1998/986, § 7) on määritelty esiopetusta antavan opettajan kelpoisuudesta. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä huomioidaan myös se, että henkilöstömäärä noudattaa valtioneuvoston asetusta varhaiskasvatuksesta (23.8.2018/753 § 1–2). Henkilöstömäärissä on huomioitu, että kelpoisuus ehdot täyttävien aikuisten ja lasten välinen suhdeluku on yli kolmevuotiaiden lasten kohdalla 1/7:ään ja alle kolmevuotiaiden lasten kohdalla 1/4:ään.

Iisalmen kaupunki vastaa siitä, että varhaiskasvatuksen resurssit on kohdistettu varhaiskasvatuksen kysynnän kannalta optimaalisesti ja resursseja on riittävästi laadun ja palvelutuotannon rakenteen sekä organisoinnin kannalta.

Varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden tarkastelu taloudellisina yksikköinä on tärkeää taloudellisen ohjauksen vuoksi. Varhaiskasvatuksen toimintayksiköiltä edellytetään itseohjautuvuutta ja oman toiminnan tuloksellisuuden sekä erityisesti taloudellisuuden ja tehokkuuden arviointia. Varhaiskasvatuksen toimintayksikön toiminnasta vastaava esihenkilö vastaa osaltaan oman yksikkönsä taloudesta.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa vuorovaikutussuhteiden pysyvyyttä tuetaan lapsille tutun ja turvallisen henkilöstön kautta. Ryhmien lapsi- ja henkilöstömuutoksia tehdään harkiten ja kesken kauden tehtyjä muutoksia ryhmissä vältetään mahdollisuuksien mukaan.

4.9 Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen

Varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutus ja muu ammatillisen osaamisen kehittäminen ovat suunnitelmallisia ja perustuvat osaamisen todennettuihin kehittämistarpeisiin. Täydennyskoulutukseen kannustetaan ja siihen luodaan mahdollisuuksia.

4.9.1 Tavoitteet

- Henkilöstön täydennyskoulutus suunnitellaan vastaamaan ammatillisen osaamisen tarpeita.
- Henkilöstön koulutukseen osallistumisesta on olemassa seurantajärjestelmä.

4.9.2 Toteuttaminen

Henkilöstölle on laadittu koulutussuunnitelma, jossa hyödynnetään strategiaan pohjautuvaa osaamiskartoitusta ja kehityskeskusteluja. Koulutussuunnitelma tehdään vuosittain. Henkilöstön ja johdon välinen vuorovaikutus tukee osaamisen jakamista ja uusien toimintatapojen omaksumista. Iisalmen kaupungilla on käytössä Populus -järjestelmä, jossa on erillinen Koulutustietojen hallinta -ohjelma.

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on tarjolla täydennyskoulutusta, työnohjausta ja osaamista tukevia kehittämisprojekteja. Varhaiskasvatuksessa järjestetään koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnattuja koulutuspäiviä, jotka toteutetaan lauantaisin, jotta kaikilla olisi mahdollisuus osallistua. Varhaiskasvatuksessa koulutetaan Ihmeelliset vuodet-ryhmänhallintamenetelmään, jolla vahvistetaan henkilöstön positiivisia ryhmänhallintakeinoja. Henkilökuntaa tiedotetaan myös muista tarjolla olevista täydennyskoulutuksista (esim. maksuttomia webinaareja, tietojärjestelmä koulutukset ym.).

4.10 Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu

Työaikarakenteita sekä työaikojen suunnittelua ja järjestelyjä linjataan ja ohjataan niin, että henkilöstö voi toteuttaa suunnitelmallista varhaiskasvatusta hyödyntämällä ammatillista koulutustaan ja osaamistaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Työaikarakenteet ja työajat ovat sellaiset, että henkilöstön ammatillinen osaaminen voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla ja lasten etu huomioiden.

4.10.1 Tavoitteet

- Lapsiryhmien koko ja rakenne määritellään vuosittain tarvetta vastaavaksi.
- Lapsen etu, hyvinvointi ja oppimisen edistäminen ovat ensisijaisia perusteita lapsiryhmien rakennetta ja kokoa tarkastellessa.
- Lapsiryhmät muodostetaan siten, että lasten kasvatusta, opetusta ja hoitoa voidaan toteuttaa varhaiskasvatus – ja esiopetussuunnitelmien mukaisesti huomioiden lasten erilaiset tarpeet.

4.10.2 Toteuttaminen

Ryhmäkokojen tulee olla sellaisia, että henkilöstöllä on mahdollisuus seurata lapsen yksilöllistä kehitystä, edistää ja hyödyntää lasten välistä yhteistyötä sekä käyttää monipuolisia menetelmiä.

Lapsiryhmien rakenne suunnitellaan keväällä varhaiskasvatusta ja esiopetuksen hakuajan päätyttyä tulevalle toimintakaudelle. Lapsiryhmiä voidaan muokata myös toimintakauden aikana, mikäli tälle tulee tarvetta. Lapsiryhmien koossa ja rakenteessa huomioidaan lasten määrä, ikäjakauma sekä mahdolliset tuen tarpeet. Lapsiryhmien muodostamiseen osallistuvat palveluohjaaja, toimintayksiköiden johtajat, varhaiskasvatusta erityisopettajat ja varhaiskasvatusjohtaja.

4.11 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen kaikki oppimisympäristöt ovat terveellisiä, turvallisia, monipuolisia ja oppimista edistäviä.

4.11.1 Tavoitteet

- Jokainen työntekijä perehdytetään työtehtäviinsä sekä työympäristöönsä.
- Varhaiskasvatuksen toimintayksiköille on laadittu turvallisuusohjeet sekä pelastussuunnitelmat ja niitä päivitetään vuosittain.
- Poistumisharjoituksia järjestetään kahden vuoden välein ja lähietäisysharjoituksia järjestetään vuosittain.
- Riskienkartoitusta päivitetään vuosittain ja tarvittavat korjaustoimet tehdään välittömästi.
- Henkilöstön ensiaputaidot ovat ajan tasalla ja päivitetty.
- Varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden vuosikorjauksista ja kalustuksien uusimisista huolehditaan suunnitelmallisesti kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Oppimisympäristöt rakennetaan siten, että niissä huomioidaan lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet.
- Oppimisympäristöjä arvioidaan sekä muokataan säännöllisesti.

4.11.2 Toteuttaminen

Lähiesihenkilö vastaa työhön perehdyttämisen ja opastuksen suunnittelusta, toteuttamisesta ja valvonnasta. Perehdyttäminen ja työnopastus ovat parhainta ennakoivaa turvallisuustoimintaa. Iisalmen kaupungilla on käytössä Intro-sähköinen perehdyttäminen, jonka lisäksi toimintayksiköissä huolehditaan toimiala- ja yksikkökohtaisesta perehdyttämis- ja työhönopastustarpeesta. Varhaiskasvatuksen ammattiryhmien tehtäväkuvat ovat henkilöstön nähtävillä varhaiskasvatuksen Teamsissa.

Päiväkodeissa on näkyvillä yleiset turvallisuusohjeet sekä QR-koodi, josta pääsee yksikön pelastussuunnitelmaan. Koulujen yhteydessä olevissa esiopetusryhmissä noudatetaan koulujen järjestyssääntöjä. Pelastussuunnitelmien ja riskien kartoitus päivitykset toteutetaan vuosittain kesäkuussa. Toimintayksiköiden pihavalvontasäännöt sovitaan syksyllä yksikön aloituspalaverissa, ja sääntöjä tarkastellaan säännöllisesti.

Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen on laadittu yhteinen kriisisuunnitelma, johon on kirjattu ohjeet, kuinka toimitaan koko yhteisöä tai sen jäseniä koskevissa äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Jokaisella varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen työntekijällä on vastuu perehtyä voimassa oleviin kriisi- ja pelastussuunnitelmiin. Toimintayksiköiden esihenkilöillä on vastuu siitä, että jokainen työntekijä lukee ja perehtyy pelastussuunnitelmaan sekä kriisisuunnitelmaan. Kriisisuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään vuosittain ja tarpeen vaatiessa. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstöä on koulutettu ensiaputaitoihin säännöllisesti, niin että jokaisessa yksikössä on henkilöstöä, jolla on voimassa oleva ensiapukoulutus.

Toimiva varhaiskasvatusympäristö vähentää tapaturmia ja onnettomuuksia. Iisalmen kaupunki huolehtii tilojen tarpeellisesta ajanmukaisuudesta, kunnossapidosta ja korjauksista. Fyysinen oppimisympäristö suunnitellaan niin, että se on ergonominen ja tukee lasten edellytysten mukaista kasvua ja oppimista sekä henkilöstön työterveyttä. Suunnittelussa otetaan huomioon myös tilojen viihtyvyys, järjestys ja esteettisyys. Fyysisen oppimisympäristön laadun kehittämisessä merkityksellisiä ovat pedagogisen toiminnan toteutumista edistävät tilaratkaisut.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintayksiköiden tilat mahdollistavat erilaisten työskentelytapojen ja leikkivälineiden käytön sekä teknologian mahdollisuuksien hyödyntämisen. Eri kokoiset tilat, niiden yhdistely sekä kaluste- ja välineratkaisut tukevat tilojen muunneltavuutta ja joustavuutta mahdollistaen pienryhmissä työskentelyn ja vuorovaikutustilanteiden käytön. Oppimisympäristöjen toimivuutta arvioidaan ja kehitetään tiimipalavereissa sekä kehittämispäivissä.

Arvioitaessa oppimisympäristöjä henkilöstö havainnoi lasten toimintaa ja oppimista sekä viihtyvyyttä.

5 Laadun prosessitekijät ja niiden arviointi

Prosessilaatua määrittävät indikaattorit kuvaavat Karvin mukaan niitä ydintoimintoja, joilla on suora yhteys lapsen kokemuksiin. Laadun prosessitekijöissä on kyse huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön laadusta sekä pedagogisen toiminnan laadusta. Laadun indikaattoreille on laadittu paikallisesti varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevat tavoitteet, joiden avulla voidaan mitata toiminnan laatua.

5.1 Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla

Varhaiskasvatusyksikön johtaja vastaa yksiköidensä pedagogiikan tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta johtamisesta, arvioinnista ja kehittamisestä sekä henkilöstön työssä oppimisen mahdollistamisesta. Pedagogiikan johtaminen toteutuu varhaiskasvatuksen opettajien tuella ja koko henkilöstöä osallistaen.

Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on lapsiryhmän toiminnan suunnittelu, toiminnan tavoitteiden toteutuminen sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen. Koko henkilöstö yhdessä suunnittelee, toteuttaa, arvioi ja kehittää pedagogista toimintaa.

5.1.1 Tavoitteet

- Henkilöstön työssä oppimista tuetaan (osaamisen jakaminen, yhdessä oppiminen, oppimisen tukeminen).
- Jokaisella toimintayksiköllä on sen toimintakulttuuria kehittävä toiminta-ajatus ja arvot, jotka ovat työyhteisön tiedossa.
- Ryhmän pedagogiset suunnitelmat on tehty ja ne huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Suunnitelmien toteutumista ja sisältöä arvioidaan säännöllisesti.
- Pedagogisia palavereja järjestetään säännöllisesti.
- Tiimipalavereja järjestetään ja niiden sisältö tukee tiimin työskentelyä sekä lapsiryhmän pedagogisen toiminnan suunnittelua, arviointia ja kehittämistä.
- Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa ryhmänsä pedagogisesta toiminnasta.

- Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään valtion erityisavustuksia pedagogisen toiminnan laadun kehittämiseksi

5.1.2 Toteuttaminen

Henkilöstön osaamisen kehittäminen on tärkeä johtamiseen kuuluva tehtäväalue. Toimintayksiköiden johtajat tukevat henkilöstön työssä oppimista ja jatkuvaa kehittymistä huomioimalla henkilöstön vahvuudet ja osaamisen. Henkilöstölle on laadittu koulutussuunnitelma, jossa hyödynnetään strategiaan pohjautuvaa osaamiskartoitusta ja kehityskeskustelua. Koulutussuunnitelma tehdään vuosittain. Myös henkilöstön omaehtoista kouluttautumista tuetaan.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa järjestetään säännöllisesti yksiköiden omia sekä kaikille yhteisiä pedagogisia palaverieja. Yhteisten palaverien sisältöjen suunnittelussa huomioidaan henkilöstön toiveet ja tarpeet. Yksiköiden omissa palaverissa käsitellään ajankohtaisia asioita ja jaetaan tietoa esimerkiksi johtoryhmässä päätetyistä ja käsitellyistä asioista.

Toimintayksiköiden yhteiset arvot pohjautuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattuun arvoperustaan sekä Iisalmen kaupunkistrategiaan. Yksiköissä käydään keskustelua toiminta-ajatuksesta ja arvoista yksiköiden suunnittelu-, arviointi- ja kehittämispäivissä. Kaikki kunnalliset varhaiskasvatusyksiköt ja yksityiset palveluntuottajat laativat ryhmien pedagogiset suunnitelmat arvioinnin vuosikelloon kirjatun aikataulun mukaisesti. Päiväkotien esiopetusryhmissä laaditaan pedagoginen suunnitelma arvioinnin vuosikelloon kirjatun aikataulun mukaisesti. Koulujen yhteydessä olevissa erillisissä esiopetusryhmissä täytetään VIRTAtoiminnan ja Vilkkilän yhteistyön tiimisopimus/toimintasuunnitelma- lomaketta. Perhepäivähoitajat tekevät pedagogisesta suunnitelmasta toimintasuunnitelmaosuuden. Suunnitelmien toteutumista ja sisältöä arvioidaan toimintakauden aikana sekä toimintakauden päättyessä.

Toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstö. Opettaja vastaa ryhmän pedagogisen toiminnan tavoitteista ja siitä, että lasten yksilölliset tavoitteet ja sovitut menetelmät otetaan käyttöön ryhmässä. Opettaja ylläpitää pedagogista keskustelua ja varmistaa, että toimintaa toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, esiopetuksen

opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisten suunnitelmien mukaisesti. Tiimeissä järjestetään säännöllisesti tiimipalavereja, joiden sisältö on suunniteltu tukemaan pedagogisen toiminnan kehittämistä. Tiimipalaverit järjestetään niin, että jokaisella jäsenellä on mahdollisuus osallistua palaveriin ja tulla kuulluksi. Tiimeillä on mahdollisuus myös työiltojen järjestämiseen, joista sovitaan oman toimintayksikön johtajan kanssa. Ryhmien välillä tehdään yhteistyötä, jotta tiimien säännöllisistä palavereista on mahdollista pitää kiinni.

Valtion erityisavustuksia varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle haetaan pedagogisen toiminnan laadun kehittämiseksi. Erityisavustuksilla voidaan lisätä osaamista koulutuksilla ja tuoda pedagogista asiantuntijuutta palkkaamalla lisähenkilöstöä. Lisäksi erityisavustuksilla mahdollistetaan erilaisten toimintatapojen kokeilua ja vakiinnuttamista.

5.2 Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen

Henkilöstö vastaa opetussuunnitelman mukaisen toiminnan suunnittelusta, dokumentoinnista, arvioinnista ja kehittämisestä lapsen oppimista ja kehitystä tukevalla tavalla.

Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi lasten arkea varhaiskasvatuksessa säännöllisesti ja systemaattisesti ymmärtääkseen lapsen kokemusmaailmaa. Yhdessä lasten kanssa monipuolisin menetelmin tuotettua tietoa hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

5.2.1 Tavoitteet

- Ryhmän pedagogisen toiminnan ja toimintaympäristön tavoitteet perustuvat lasten vasuihin ja leopseihin kirjattuihin tavoitteisiin.
- Ryhmän toimintaa dokumentoidaan säännöllisesti ja henkilöstö ottaa lapset mukaan dokumentointiin.
- Havainnoinnin ja dokumentoinnin avulla saatua tietoa hyödynnetään pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä sekä lasten vasujen ja leopsien laatimisessa.

- Lasten mielipiteet selvitetään ja lasten osallisuuden toteutumista tuetaan vasuja ja leopseja laadittaessa.

5.2.2 Toteuttaminen

Ryhmän pedagogista toimintaa ja toimintaympäristöä suunnitellessa ja kehittäessä henkilöstö huomioi mitä lasten vasuihin ja leopseihin on kirjattu, jotta pedagogisen toiminnan ja toimintaympäristön tavoitteet tukevat lasten yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Henkilöstö tukee lasten oppimista ja kehitystä tukevan opetussuunnitelmien mukaisen toiminnan toteutumista sopimalla vastuista ja toimintatavoista yhteisten keskustelujen ja sopimusten myötä. Tiimin jäsenet sitoutuvat yhteisiin toimintatapoihin ja tiedostavat oman vastuunsa.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa pedagogista dokumentointia tehdään monenlaisilla eri menetelmillä. Pedagogisen dokumentoinnin periaatteet ja käytännöt sovitaan aina ryhmäkohtaisesti ja ne kirjataan ryhmän pedagogiseen suunnitelmaan. Dokumentoinnin avulla saadaan tietoa yksittäisestä lapsesta sekä ryhmästä vahvuuksineen ja haasteineen. Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa toimintaa tekemiänsä havaintojen pohjalta. Lapset pääsevät osallisiksi dokumentointiin esimerkiksi valokuvaamalla ja videoimalla tai vastaamalla erilaisiin kyselyihin aikuisen avustuksella. Ryhmässä valmistaudutaan vasu- ja leops-keskusteluihin käymällä yhteisesti läpi kasvattajien havainnot kustakin lapsesta. Lasten omia ajatuksia ja näkemyksiä toiminnasta voidaan selvittää erilaisia menetelmiä hyödyntäen.

5.3 Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksen toiminta on lapsille merkityksellistä, oppimaan haastavaa sekä innostavaa

Lapsen yksilöllisyys huomioidaan niin, että jokainen lapsi oppii tunnistamaan ja löytämään omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa

Lapsen yksilöllinen tuen tarve tunnistetaan. Henkilöstö arvioi tuen tarvetta yhdessä huoltajien kanssa ja lapselle järjestään tarvittaessa tarkoituksenmukaista tukea monialaisessa yhteistyössä.

5.3.1 Tavoitteet

- Lasten aloitteet toimivat yhteisten projektien pohjana. Lapset pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.
- Lasten yksilölliset tarpeet, vahvuudet ja mielenkiinnonkohteet muodostavat pohjan pedagogisen toiminnan suunnittelulle ja toteutukselle. Pedagogista toimintaa eriytetään lasten tarpeiden mukaan.
- Lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia havainnoidaan säännöllisesti ja havainnot kirjataan ylös ryhmässä sovitulla tavalla.
- Lapsen tuen tarvetta arvioidaan yhdessä huoltajan kanssa. Tuen tarpeet, tavoitteet ja sovitut menetelmät kirjataan lapsen vasuun tai leopsiin. Taitojen edistymistä ja annettua tukea arvioidaan vähintään kerran vuodessa.
- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tehdään monialaista yhteistyötä lapsen tuen tarpeiden mukaan.

5.3.2 Toteuttaminen

Lasten sanalliset, sanattomat sekä keholliset aloitteet huomioidaan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tarvittaessa henkilöstö muokkaa toimintaa niiden mukaisesti. Lasten osallisuutta tuetaan ottamalla lapset mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Henkilöstö hyödyntää monipuolisesti erilaisia kokemuksellisia ja toiminnallisia menetelmiä lasten vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden selvittämisessä. Henkilöstö tukee lapsia omien vahvuuksien tunnistamisessa sanoittamalla näitä ääneen. Henkilöstö rohkaisee lapsia tutkimaan, kokeilemaan ja toimimaan itsenäisesti.

Henkilöstö huomioi pedagogisen toiminnan eriyttämisen suunnitellessaan ja toteuttaessaan pedagogista toimintaa. Toimintaa eriytetään vahvuusperusteisesti tarjoten lapsille onnistumisen kokemuksia. Kannustava palaute motivoi lapsia yrittämään yhä uudelleen myös haastavampien asioiden äärellä. Palautteen annossa hyödynnetään myönteisiä ja ohjaavia sanoja, eleitä, ilmeitä sekä kehonkieltä. Samalla kun henkilöstö antaa lapsille myönteistä palautetta, he myös mallintavat ja opettavat palautteenantoa.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista arvioidaan jatkuvasti, kaikissa arjen tilanteissa. Ryhmissä havainnoidaan aktiivisesti lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Havainnointia kohdistetaan myös ryhmän tilojen ja materiaalien sekä vuorovaikutussuhteiden vaikutuksiin lasten toiminnassa. Havainnot kirjataan/dokumentoidaan ryhmässä sovitulla tavalla.

Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja heidän kanssaan käydään avointa keskustelua tehdyistä havainnoista ja lapsen mahdollisista tuen tarpeista ryhmätilanteissa. Vastuu lapsen tuen tarpeen arvioinnista ja tukitoimien toteutumisesta ja niiden riittävydestä on lapsiryhmän henkilöstöllä varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuella. Tukea tarvitsevan lapsen vasaun ja leopsiin kirjataan tuen tarve, tuen taso, tuen muodot (hoidollinen, pedagoginen ja rakenteellinen), tavoitteet toiminnalle, tuen keinot sekä niiden arviointi.

Lapsen tuen asioissa tehdään monialaista yhteistyötä. Esiopetuksessa olevilla lapsilla on käytössä opiskeluhuollon palveluja. Esiopetukseen on laadittu opiskeluhoitosuunnitelma, johon on kirjattu tarkemmin opiskeluhuollon käytännöistä. Lapsen tukeen liittyviä asioita on tarkemmin kuvailtu paikallisissa opetussuunnitelmissa sekä erillisessä Tuen käsikirjassa.

Henkilöstön ja lasten yhdessä suunnittelema ja rakentama pedagoginen oppimisympäristö kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan. Oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan säännöllisesti lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaisesti siten, että se haastaa ja innostaa lapsia oppimaan

Henkilöstö ja lapset toteuttavat yhdessä leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka tarjoaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Toiminta edistää oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen mukaisesti tavoitteiden toteutumista.

Ruokailutilanteet, lepoaikat, siirtymät, pukemistilanteet ja muut perustoiminnot toteutetaan pedagogisesti tavoitteellisesti.

Henkilöstö rakentaa päivittäiset siirtymätilanteet joustaviksi ja johdonmukaisiksi siten, että päivän kokonaisuus muodostuu lapsen hyvinvointia ja oppimista tukevaksi.

5.3.3 Tavoitteet

- Henkilöstö arvioi ja muokkaa oppimisympäristöjä säännöllisesti, huomioiden lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet.
- Lapset osallistuvat toiminta- ja oppimisympäristöjen suunnitteluun ja arviointiin ikätasolleen sopivalla tavalla. Lasten ideat, leikit ja tuotokset näkyvät ja ovat osa oppimisympäristöä.
- Henkilöstö luo edellytykset pitkäkestoiselle leikille ja on mukana lasten leikeissä.
- Henkilöstö huomioi toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, että oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen mukaiset tavoitteet toteutuvat.
- Lapsia ohjataan liikkumaan liikuntasuosittelun mukaisesti.

- Ryhmässä on sovittu yhteisesti ruokailukäytännöistä, jotka edistävät lasten myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen.
- Henkilöstö huolehtii, että lepotilanteet ovat rauhallisia, turvallisia ja tunnelmaltaan myönteisiä.
- Henkilöstö huolehtii, että ryhmän pukemistilanteet ovat kiireettömiä ja tunnelmaltaan myönteisiä.
- Siirtymätilanteet on suunniteltu osaksi kokopäiväpedagogiikkaa niin, että ne voidaan toteuttaa lapsilähtöisesti, joustavasti ja johdonmukaisesti.

5.3.4 Toteuttaminen

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja muokataan yhdessä lasten kanssa niin, että ne tukevat lasten aloitteellisuutta ja uteliaisuutta sekä innostavat jokaista lasta löytämään itselleen mielekästä tekemistä. Oppimisympäristössä huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet. Materiaaleja ja välineitä valitaan ja hankitaan siten, että ne tukevat pedagogisen toiminnan toteuttamista. Välineiden ja tarvikkeiden tulee olla lasten saatavilla, ikätasoisesti sopivia. Henkilöstö huomioi leikin keskeisenä toimintatapana ja vastaa lasten leikkialoitteisiin Tila- ja aikajärjestelyillä tuetaan pitkäkestoisen leikin rakentumista ja, että ne mahdollistavat henkilöstön osallistumisen lasten leikkeihin. Henkilöstö hyödyntää leikin ohjauksessa leikillistä vuorovaikutusta.

Oppimisympäristön kuvittaminen ja sanoittaminen sekä kuvallisen materiaalin esillä olo tukee lapsen kielen kehittymistä. Oppimisympäristössä tehdään näkyväksi kielellistä, kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta niin, että kaikki ryhmän lapset saavat olla osallisina ja tuntea oman taustansa arvokkaaksi. Oppimisympäristöjen toimivuutta arvioidaan ja kehitetään tiimipalaverissa sekä kehittämispäivissä. Arvioitaessa oppimisympäristöjä henkilöstö havainnoi lasten toimintaa ja oppimista sekä viihtyvyyttä. Lasten osallisuutta toiminta- ja oppimisympäristöjen suunnitteluun ja arviointiin tuetaan.

Henkilöstö on tutustunut varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksiin ja suunnittelee päivittäisen toiminnan niin, että arjen toiminnoissa ja oppimisympäristöissä on mahdollisuus vauhdikkaalle fyysiselle aktiivisuudelle, reippaalle ulkoilulle, kevyelle liikunnalle, rauhallisille arjen touhuille sekä levolle. Henkilöstö on tutustunut varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksiin ja toteuttaa ruokakasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Ryhmässä on yhdessä sovitut toimintakäytännöt, jotta pedagogiikka tulee huomioiduksi myös arjen perustilanteissa. Toimintakäytännöt ovat kirjattuna ryhmän pedagogiseen suunnitelmaan ja niitä arvioidaan arvioinnin vuosikellon mukaisesti. Lapsille järjestetään mahdollisuus lepoon ja rauhoittumiseen päivän aikana. Lasten mielipiteet huomioidaan lepotilanteissa ja heidän annetaan mahdollisuuksien mukaan vaikuttaa lepotilanteeseen. Pukemistilanteissa huomioidaan, että ne ovat kiireettömiä ja että niihin kytkeytyvät tavoitteet liittyvät vaatteiden pukemiseen, omatoimisuuden tukemiseen, omista tavaroista huolehtimiseen sekä myös siihen, että tuetaan kehitystason mukaisesti ajattelun taitojen kehittymistä.

Siirtymätilanteet järjestetään mahdollisuuksien ja tilanteiden mukaan pienryhmissä. Siirtymätilanteet ovat pedagogisia tilanteita, joihin sisällytetään lasten oppimista sekä osallisuutta tukevaa toimintaa ja niissä hyödynnetään leikillisyyttä sekä strukturointia. Siirtymätilanteissa huomioidaan myös lasten yksilölliset tarpeet ja tukitoimet. Ryhmien arjessa ennakointia toteutetaan tiimissä sovitulla tavoilla. Siirtymätilanteita ennakoitaan myös pohtimalla ja kartoittamalla mahdollisia konfliktitilanteita. Konfliktitilanteissa toimimista varten on yhdessä sovitut pelisäännöt, joihin tiiminjäsenet ovat sitoutuneet.

5.4 Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri

Henkilöstö rakentaa myönteisen oppimisympäristön lapsille. Ryhmän ilmapiiri on turvallinen, lämmin, oppimaan innostava ja välittävä.

Henkilöstö ja lapset yhdessä muodostavat oppijoiden yhteisön, jossa kaikkien lasten mielekäs osallistuminen toimintaan toteutuu. Henkilöstö tukee lasten ryhmätoimintaa ohjaten ja esimerkkiä antaen.

Henkilöstö varmistaa, että jokaisella lapsella on hyvä olla varhaiskasvatuksessa. Lapset kokevat tulevaisuutensa kuulluksi sekä arvostetuiksi sellaisina kuin ovat.

Henkilöstö rakentaa ja ohjaa ryhmän toimintakulttuuria systemaattisesti siten, että se edistää, pitää yllä ja kehittää yhteenkuuluvuutta. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokainen lapsi saa kokea olevansa ryhmän jäsen ja tuntee kuuluvansa ryhmään. Henkilöstö tukee lasten monipuolisten kaverisuhteiden muodostumista ja ylläpitämistä.

Henkilöstö rakentaa ja ylläpitää ryhmässä ilmapiiriä, joka perustuu lasten yksilöllisten erojen sekä erilaisten kulttuurien, uskontojen ja katsomusten arvostamiselle. Henkilöstö tukee lasten monikielisyyttä ryhmässä.

5.4.1 Tavoitteet

- Henkilöstö tukee lasten emotionaalista hyvinvointia ja osoittaa lapsille myönteistä huomioita sekä arvostusta.
- Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan yhdessä ja tekemään yhteistyötä.
- Lasten kanssa keskustellaan ryhmän turvallisuudesta ja siihen vaikuttavista asioista lasten kehitystasolle sopivalla tavalla.
- Kiusaamista ennalta ehkäistään harjoittelemalla vuorovaikutus- ja kaveritaitoja.
- Henkilöstö tarttuu lasten ajatuksiin ja ideoihin. Lasten ideoiden ja ajatusten toteuttaminen mahdollistetaan.
- Tiimipalavereissa keskustellaan säännöllisesti lasten hyvinvointiin tai huolenaiheisiin liittyvistä asioista, sekä lasten osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tukemisesta.
- Ryhmässä luodaan ja vaalitaan ilmapiiriä, joka kannustaa kokeilemaan, sallii erehtymisen ja epäonnistumisen sekä jossa annetaan tukea uudelleen kokeilemiseen ja onnistumiseen.
- Henkilöstö vahvistaa lasten yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukee lasten ryhmäytymistä koko toimintakauden ajan.
- Henkilöstö ja lapset ovat yhdessä sopineet siitä, miten lasten väliset ristiriitatilanteet ratkaistaan.
- Henkilöstö huomioi moninaisuuden osana varhaiskasvatuksen arkea.

5.4.2 Toteuttaminen

Ryhmissä käytetään Ihmeelliset vuodet- ryhmänhallintamenetelmää. Henkilöstö luo ryhmään ilmapiiriä, jossa lapset tietävät saavansa aikuisilta turvaa ja lohdutusta päivän eritilanteissa. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeää, että hän kokee turvallisuutta ja luottamusta sekä saa myönteistä palautetta. Hyvä sosiaalinen ja psyykinen ympäristö edellyttää sensitiivisiä ja aktiivisesti läsnä olevia aikuisia. Henkilöstö tukee lasten

emotionaalista hyvinvointia ottamalla huomioon lasten erilaiset tarpeet ja osoittamalla lapsille huolenpitoa. Aikuiset huolehtivat siitä, että ryhmässä vallitsee lämminhenkinen ja turvallinen ilmapiiri, joka kannustaa lapsia ilmaisemaan itseään sekä kokeilemaan ja harjoittelemaan uusia asioita. Hyvä ilmapiiri edistää lapsen ja henkilöstön työskentelyä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokainen ryhmän lapsi kokee olevansa arvostettu omana itsenään. Lasten kanssa yhdessä toimien ryhmään rakennetaan turvallista ilmapiiriä, joka luo mahdollisuudet myönteiselle yhteistoiminnalle. Henkilöstö kehittää lasten yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja mallintamalla aikuisten keskinäisellä vuorovaikutuksella lämmintä, myönteistä sekä toisia arvostavaa toiminta tapaa. Lasten kanssa keskustellaan ryhmän turvallisuuteen vaikuttavista tunne- ja turvataidoista lasten kehitystasolle sopivalla tavalla. Henkilöstö huomioi kehotunnekasvatuksen osana varhaiskasvatusta ja esiopetusta ja siinä hyödynnetään monipuolisesti leikillisyyttä sekä erilaisia luovia ja taiteellisia menetelmiä.

Varhaiskasvatuksessa tarjotaan varhaista tukea harjoittelemalla esimerkiksi tunne-, vuorovaikutus- ja vertaissuhdetaitoja kaikkien lasten kanssa. Tuen tarpeiden ilmettyä, asioihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa ja tarjota lapsen tarvitsemaa tukea. Henkilöstö havainnoi lasten keskinäistä vuorovaikutusta sekä ystävyysuhteita ja tunnistaa arjen vaihtuvien tilanteiden pedagogiset mahdollisuudet lasten kaveritaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen tukemisessa. Lasten tunnetta ryhmään kuulumisesta tuetaan erilaisin lasten kehitystasolle sopivin menetelmin koko toimintakauden ajan. Ryhmässä huolehditaan, että jokaisella lapsella on yhdenvertaiset mahdollisuudet myönteisten vertaissuhteiden muodostamiseen lapsiryhmässä. Tarvittaessa henkilöstö tukee vertaissuhteiden muodostumista muodostamalla pienryhmiä ja osallistamalla lasten leikkeihin. Henkilöstö luo omalla toiminnallaan ryhmään ilmapiiriä, joka antaa tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan uusia tapoja toimia. Myönteinen asenne, positiivinen palaute ja lasten ajatusten ja ideoiden kuuleminen ja näihin tarttuminen kannustavat lapsia yrittämään uudelleen.

Varhaiskasvatuksessa ei hyväksytä minkäänlaista kiusaamista ja esiin tulevaan kiusaamiseen puututaan välittömästi. Jokaisessa varhaiskasvatusryhmässä tehdään toimintakauden alussa [kiusaamisen ehkäisyn toimintasuunnitelma](#), jota arvioidaan tarvittaessa tai viimeistään toimintakauden lopussa. Lapsia tuetaan ristiriita tilanteiden selvittämisessä ja ryhmässä on yhdessä sovitut käytännöt ristiriitatilanteiden selvittämiseen. Henkilöstö antaa lapsille tilaa myös itsenäiseen neuvotteluun sekä ristiriitatilanteiden ratkaisuun huomioiden kuitenkin lasten kehitystason. Henkilöstö tukee lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja antamalla lapsille myönteistä palautetta ristiriitatilanteiden onnistuneesta ratkaisusta, riippumatta siitä minkä verran aikuisen tukea on tarvittu ratkaisun saavuttamiseksi.

Iisalmessa varhaiskasvatusta ja esiopetusta toteutetaan inklusiivisen periaatteen mukaisesti, jossa painottuvat jokaisen lapsen osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet sekä lasten yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua kaikkeen toimintaan. Henkilöstö toimii sukupuolisensitiivisesti ja rohkaisee lapsia tekemään omia valintoja.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimisympäristöissä tehdään näkyväksi kielellistä, kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta niin, että kaikki ryhmän lapset ovat osallisia ja tuntevat itsensä arvokkaiksi.

5.5 Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus

Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.

Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.

Henkilöstö huomioi ryhmän kaikki lapset ja ymmärtää lasten erilaisia ilmaisun tapoja.

Henkilöstö on vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa tavalla, joka vastaa lasten kehitystä, kiinnostuksen kohteita sekä oppimisen valmiuksia.

Henkilöstö käyttää kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. Henkilöstö mukauttaa kielenkäyttönsä lapsen kokemusmaailmaan, sanoittaa toimintaa kielellisesti ja innostaa lapsia osallistumaan päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen omien edellytystensä ja taitojensa mukaisesti.

5.5.1 Tavoitteet

- Henkilöstö vastaa lasten läheisydentarpeeseen myönteisesti ja osoittaa lapsiryhmässä olleessaan olevansa keskittyneesti läsnä.
- Henkilöstö puhuu lapsille kohteliaasti ja rohkaisee sekä kannustaa lapsia päivittäin. Jokainen lapsi kohdataan arvostavasti ja henkilöstö kohtelee lapsia yhdenvertaisesti.
- Lasten mielipiteet, tunteet ja aloitteet huomioidaan ja niistä keskustellaan ryhmässä.
- Lapsia kannustetaan itseilmaisuun ja itsenäiseen päätöksentekoon. Lapset ovat osallisena toiminnan suunnittelussa ikätasonsa mukaisesti.

- Henkilöstö havainnoi aktiivisesti lasten erilaisia ilmaisun tapoja ja huomioi nämä toimiessaan lasten kanssa. Henkilöstö kannustaa lapsia ja huomaa onnistumiset.
- Oppimisympäristöissä hyödynnetään kuvittamista ja sanoittamista lasten kielenkehityksen ja osallisuuden tukemiseksi.
- Henkilöstö mukauttaa omaa vuorovaikutustapaansa kullekin lapselle sopivaksi ja ohjaa lasten vuorovaikutusta positiivisin keinoin.
- Henkilöstö käyttää rikasta, kuvailevaa ja monipuolista kieltä puhuessaan lasten kanssa.
- Henkilöstö mallintaa kielellisesti omaa sekä lasten toimintaa ja ohjaa lapsia kokonaisvaltaiseen kielelliseen ja keholliseen ilmaisuun.

5.5.2 Toteuttaminen

Henkilöstö luo ryhmässä myönteistä ilmapiiriä, jossa jokainen lapsi kokee tulevansa arvostetuksi ja hyväksytyksi. Päivittäinen toiminta suunnitellaan niin, että jokaisen lapsen läheisyyden tarpeeseen voidaan vastata myönteisesti. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet sekä lasten yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua kaikkeen toimintaan. Henkilöstö kannustaa lapsia itseilmaisuun ja harjoittelemaan itsenäistä päätöksen tekoa, huomioiden kuitenkin lasten yksilölliset tarpeet, jotta oppimiskokemus on positiivinen.

Henkilöstö havainnoi aktiivisesti lasten toimintaa, jolloin henkilöstön on mahdollista tunnistaa lapsille merkitykselliset kokemukset ja osoittaa lapsille, että he ovat kiinnostuneita lasten kokemuksista sekä mielenkiinnon kohteista. Toimintaa järjestetään pienryhmissä, jolloin henkilöstö voi paremmin havainnoida ja keskustella lasten mielenkiinnon kohteista sekä tukea lasten osallisuuden ja toimijuuden toteutumista. Henkilöstö luo mahdollisuuksia esteettömälle viestinnälle hyödyntämällä aktiivisesti kuvakommunikaatiota päivittäisissä kasvat-, opetus- ja hoitotilanteissa. Kuvien sijoittelussa ja hyödyntämisessä huomioidaan, että myös lapsilla itsellään on mahdollisuus käyttää kuvia vuorovaikutuksen tukena. Varhaiskasvatuksessa on käytössä Kielipeda-arviointiväline kielitietoisempien toimintatapojen kehittämiseksi ja monikielisten lasten suomen kielen oppimisen tukemiseksi.

Ryhmissä huolehditaan siitä, että henkilöstön ja lasten välinen vuorovaikutus on vastavuoroista ja toista kunnioittavaa. Henkilöstön ja lasten välistä vuorovaikutusta tuetaan luomalla yhteistä toimintakulttuuria tiimin keskustelujen ja sopimusten myötä. Henkilöstö huomioi lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien vahvistamisen ryhmän toiminnassa. Henkilöstö sanoittaa ja mallintaa johdonmukaisesti sekä omaa että lasten toimintaa tukeakseen lasten kielellisen ja kehollisen vuorovaikutuksen kehittymistä. Henkilöstö mukauttaa omaa vuorovaikutustapaansa kullekin lapselle sopivaksi ja ohjaa lasten vuorovaikutusta positiivisin keinoin. Ryhmässä tiedostetaan leikin ja luovuuden merkitys lasten vuorovaikutustaitojen tukemisessa. Keskustellessaan lasten kanssa henkilöstö hyödyntää rikasta, kuvailevaa ja monipuolista kieltä vahvistaakseen lasten vuorovaikutustaitoja. Henkilöstö hyödyntää monipuolisesti musiikkia ja lastenkirjallisuutta osana arkea. Lasten kanssa tutustutaan yhdessä erilaisiin lastenkirjoihin, tarinoihin ja loruihin. Lapsia kannustetaan kertomaan omia tarinoitaan ja näitä tarinoita dokumentoidaan.

5.6 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

Kasvatusyhteistyön lähtökohtana on lapsen ja hänen huoltajiensa arvostaminen sekä avoin, tasavertainen ja luottamuksellinen suhde. Vuorovaikutuksessa näkyy kunnioitus huoltajien tuntemukseen lapsestaan sekä henkilöstön ammatillinen tieto ja osaaminen.

Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin mahdollistetaan. Erilaisia kasvatusyhteistyön muotoja ja toimintatapoja suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa.

5.6.1 Tavoitteet

- Henkilöstö järjestää aikaa huoltajien kohtaamiseen ja yhteiselle keskustelulle. Huoltajilta pyydetään säännöllisesti palautetta.
- Henkilöstö keskustelee säännöllisesti huoltajien kanssa lasten hyvinvointiin ja tarpeisiin liittyvistä asioista.
- Kaikkia perheitä kohdellaan yhdenvertaisesti ja perheiden moninaisuus huomioidaan toiminnassa ja materiaaleissa.

- Ryhmässä on huomioitu huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö pedagogisen toiminnan ja yhteisten tapahtumien suunnittelussa ja kehittämisessä.

5.6.2 Toteuttaminen

Huoltajien kanssa toimitaan avoimessa ja hyvää kasvatusyhteistyötä vaalivassa vuorovaikutuksessa. Vastuu yhteistyön toteutumisesta on henkilöstöllä. Arkipäivän kohtaamisissa huoltajille kerrotaan lapsen päivästä: esim. tekemisestä, olemisesta, uusista opituista asioista ja kaverisuhteista. Tarvittaessa huoltajien kanssa voidaan sopia myös erillisiä keskusteluhetkiä, joissa voidaan käydä läpi muun muassa lapsen hyvinvointiin ja tarpeisiin liittyviä asioita. Varhaiskasvatuksessa on laadittu monikielisten perheiden tueksi kuvin tuettu aloituskeskustelun kaavake ja opas varhaiskasvatuksesta. Perheiden kanssa käytetään tarvittaessa tulkkia esimerkiksi varhaiskasvatuksen aloituskeskustelussa ja lapsen vasu-keskusteluissa.

Huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon toimintasuunnitelmien ja lasten vasujen ja leopsien laatimisessa sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamisessa. Yhteistyötä perheen ja huoltajien kanssa tehdään arkipäivän kohtaamisissa, sähköisten viestimien välityksellä ja vanhempainilloissa. Arkipäivän kohtaamisissa huoltajille kerrotaan lapsen päivästä: esim. tekemisestä, olemisesta, uusista opituista asioista ja kaverisuhteista. Yhteistyötä suunniteltaessa kuullaan huoltajien toiveita ja mielipiteitä. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa huoltajilta pyydetään säännöllisesti palautetta asiakastyytyväisyyskyselyillä. Lisäksi yksiköt voivat laatia palautekyselyitä. Huoltajilla on myös mahdollisuus antaa palautetta esimerkiksi lapsen päivän kulusta ja ryhmän toimintaperiaatteista lapsen vasu-keskusteluissa sekä päivittäisissä kohtaamisissa henkilöstön kanssa.

5.7 Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö

Henkilöstö rakentaa luottamukseen, arvostukseen ja kunnioitukseen perustuvaa ammatillista vuorovaikutusta osana varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö tunnistaa eri ammattiryhmien ammatilliset velvollisuudet, osaamisen ja vastuut osana varhaiskasvatustyön kokonaisuutta. Henkilöstö hyödyntää erilaista osaamista varhaiskasvatustyössä ja sen kehittämisessä.

Henkilöstö tunnistaa omat ja yhteistyötahojen ammatilliset vastuut ja osaamisen sekä hyödyntää niitä monialaisessa yhteistyössä.

5.7.1 Tavoitteet

- Henkilöstön jäsenet kokevat olevansa työyhteisön arvostettuja jäseniä ja, että heidän mielipiteensä tulee kuulluksi.
- Tiimeissä on sovittu yhteiset pelisäännöt sekä toimintatavat palautteen antamiselle sekä myös konfliktitilanteissa toimimiselle.
- Tiiminjäsenten eri ammattiryhmien tehtävänkuvat, osaaminen sekä vastuut ovat selkeät.
- Tiimissä hyödynnetään kattavasti tiiminjäsenten vahvuuksia sekä ammatillista ja henkilökohtaista osaamista pedagogisen toiminnan toteuttamisessa.
- Henkilöstö tietää keskeiset yhteistyötahot ja mihin yhteistyötahoon tulee olla yhteydessä erilaisissa tilanteissa.
- Henkilöstö osaa tuoda omaa asiantuntijuuttaan ja vastuuta esille lapsen monialaisessa yhteistyöverkostoissa.

5.7.2 Toteuttaminen

Jokaisessa ryhmässä laaditaan ryhmän pedagogiseen suunnitelmaan kuuluva tiimisopimus heti toimintakauden alussa. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tiimisopimuksen laatimisesta, sisällöstä ja arvioimisesta yhteistyössä tiiminsä kanssa. Tiimisopimusta laatiessa tiiminjäseneet sopivat myös tiimin sisäisen vuorovaikutuksen pelisäännöistä. Ryhmän toimintaa suunnitellessa hyödynnetään ymmärrystä tiiminjäsenten tehtävänkuvista ja osaamisesta. Erilaiset alan tutkimukset sekä ammatilliset sukupolvet nähdään tiimin vahvuutena.

Varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus ja se tapahtuu ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyöstä vastaa lapsiryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Yhteistyössä on tarpeen mukaan mukana varhaiskasvatuksen erityisopettaja, joka ohjaa henkilöstöä tuen havaitsemisessa ja

tukitoimien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja koordinoi monialaista yhteistyötä. Monialaisessa yhteistyössä pyritään löytämään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oikeat tukimuodot ja -palvelut sekä selkiytetään eri tahojen vastuut ja tehtävät. Monialaista yhteistyötä on kuvattu tarkemmin paikallisissa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmissa.

6 Lähteet

Ahonen, L. (2023). Tiimin voima varhaiskasvatuksessa. PS-kustannus.

Iisalmen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma (2023). Haettu osoitteesta [Linkki Iisalmen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaan](#)

Iisalmen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2022 (2022). Haettu osoitteesta [Linkki Iisalmen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan](#)

Iisalmen kaupunki: Esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma 2023 (2023). Haettu osoitteesta

Iisalmen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kriisisuunnitelma

Niemitalo-Haapola, E. k., Haapala, S., Ukkola, S., & Dindar, K. (2020). Lapsen kielenkehitys: Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. PS-kustannus.

Repo, L. (2015). Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy (2., uud. p.). PS-Kustannus.

Sandberg, E. (2023). Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (3., päivitetty painos.). PS-kustannus.

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 23.8.2018/753. Haettu osoitteesta [Linkki valtioneuvoston asetukseen varhaiskasvatuksesta 23.8.2018/753](#)

Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Virtanen, S., Hautamaa, P., Heikkinen, T., Oksanen, H., & Kuoppala, T. (2018). Terveyttä ja iloa ruoasta: Varhaiskasvatuksen ruokailusuositus. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Haettu osoitteesta [Linkki terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuun Terveyttä ja iloa ruoasta, varhaiskasvatuksen ruokailusuositus](#)

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. Haettu osoitteesta [Linkki varhaiskasvatuslakiin](#)

Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten asiantuntijaryhmä. (2016). Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä: Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Haettu osoitteesta [Linkki Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä, varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset julkaisuun](#)

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018. Haettu osoitteesta [Linkki varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset julkaisuun](#)